

Inventaris Archeologische Zones

2 december 2013

Inhoud

A. Archeologische zones

1. Definitie(s)

2. Aanpak van de inventarisatie (methodologie)

- Selectie
- Afbakening

3. Projectverloop

B. Gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt

Inventaris Archeologische Zones

1. Definitie

Wat is archeologie?

- Het bestuderen van **overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden**, alsook de **bestaansomgeving** van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving **betekenisvolle bronnen van informatie** zijn (onroerenderfgoeddecreet 12 juli 2013)

-> Hele landschap is een **continu** archeologisch bodemarchief (met plaatselijke verdichtingen)

-> Meestal **onzichtbaar** aan de oppervlakte

-> Vooral de voorbije eeuw zeer sterk **aangetast**.

-> Weg is weg (bron is **niet hernieuwbaar**).

Site van Neanderthalers
Leemgroeve Limburg

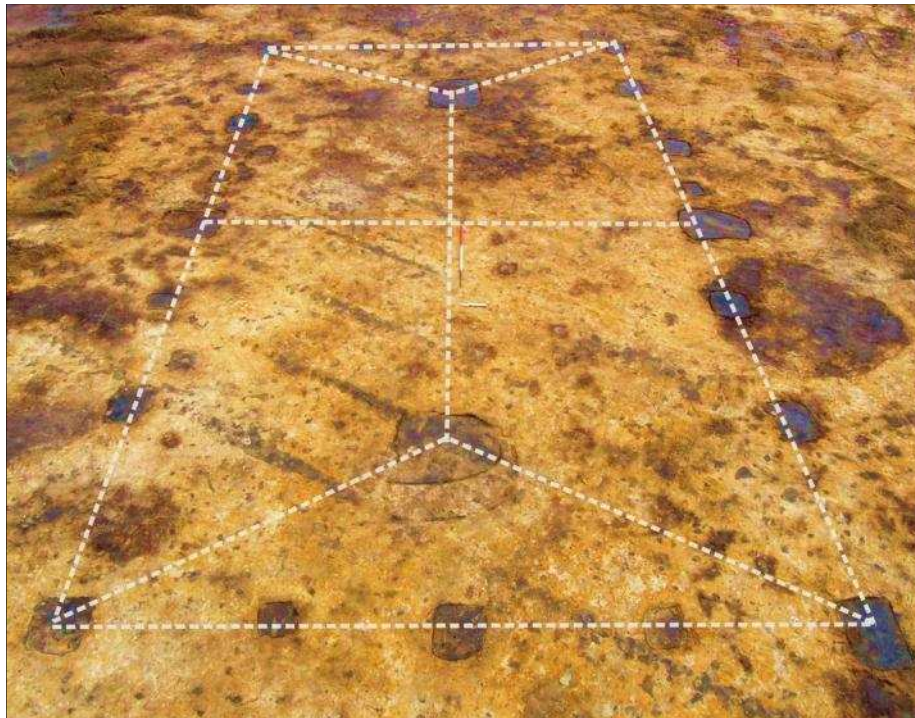

Resten prehistorische mens
Scheldevallei

Resten kampplaats
Laatste ijstijd

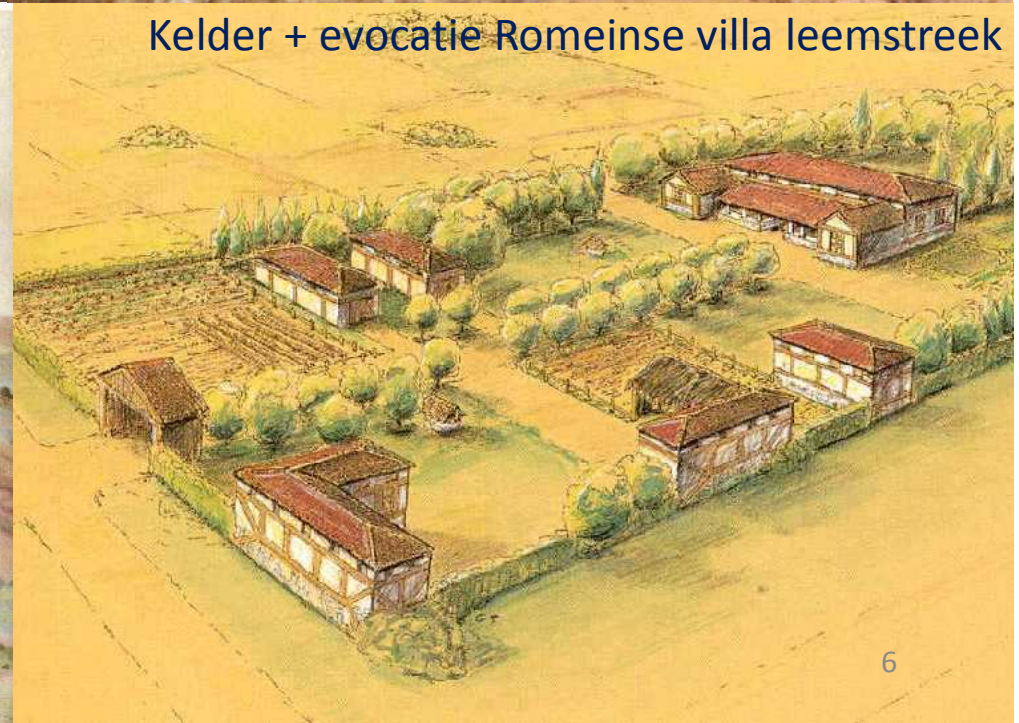

Grondplan + evocatie Romeins huis
zandgronden

Kelder + evocatie Romeinse villa leemstreek

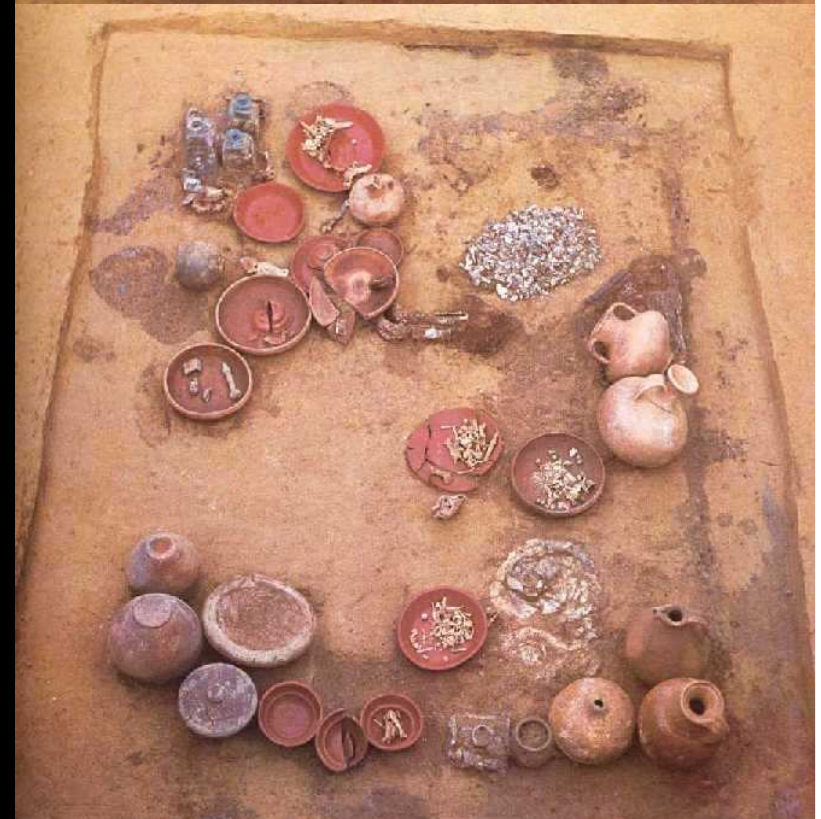

Grafheuvels tijdens opgraving
(zichtbaar aan oppervlakte)

Bijzettingen onder grafheuvels

Complex bodemarchief in stadkernen

Tongeren Basiliek

Antwerpen Burchtzone

Mechelen Dossin

Goede bewaring onder watertafel

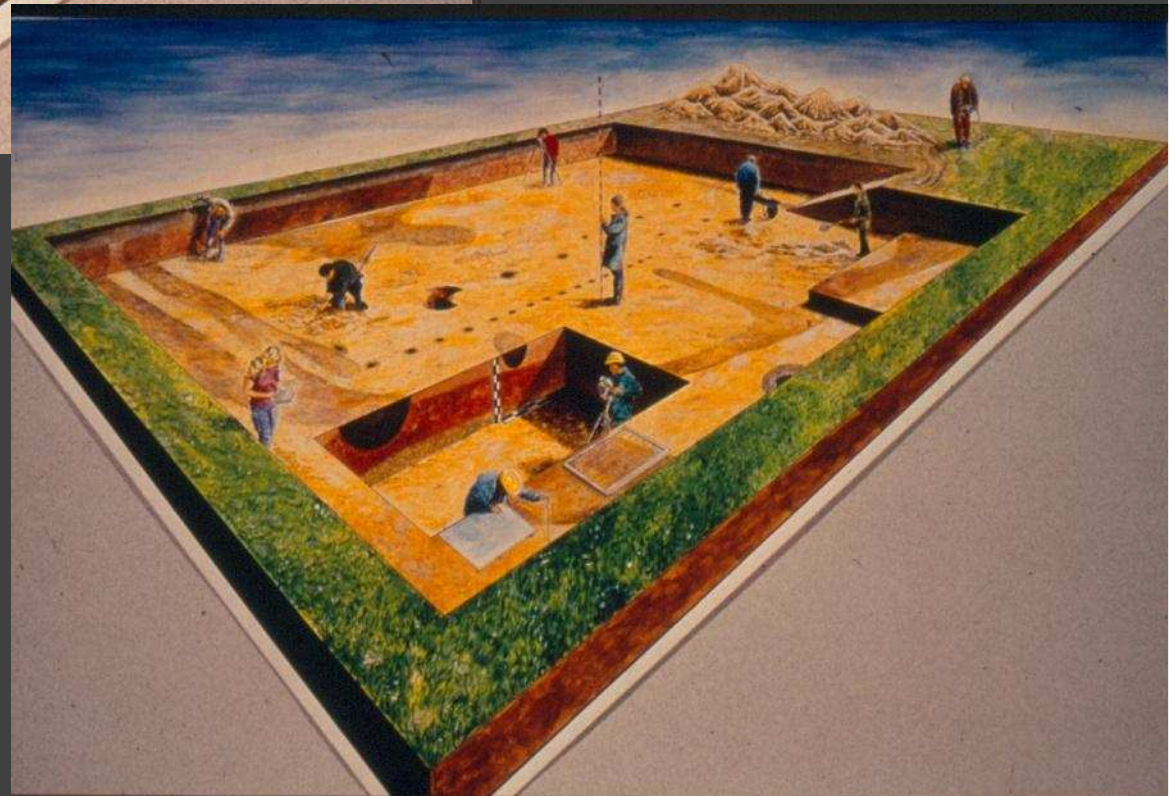
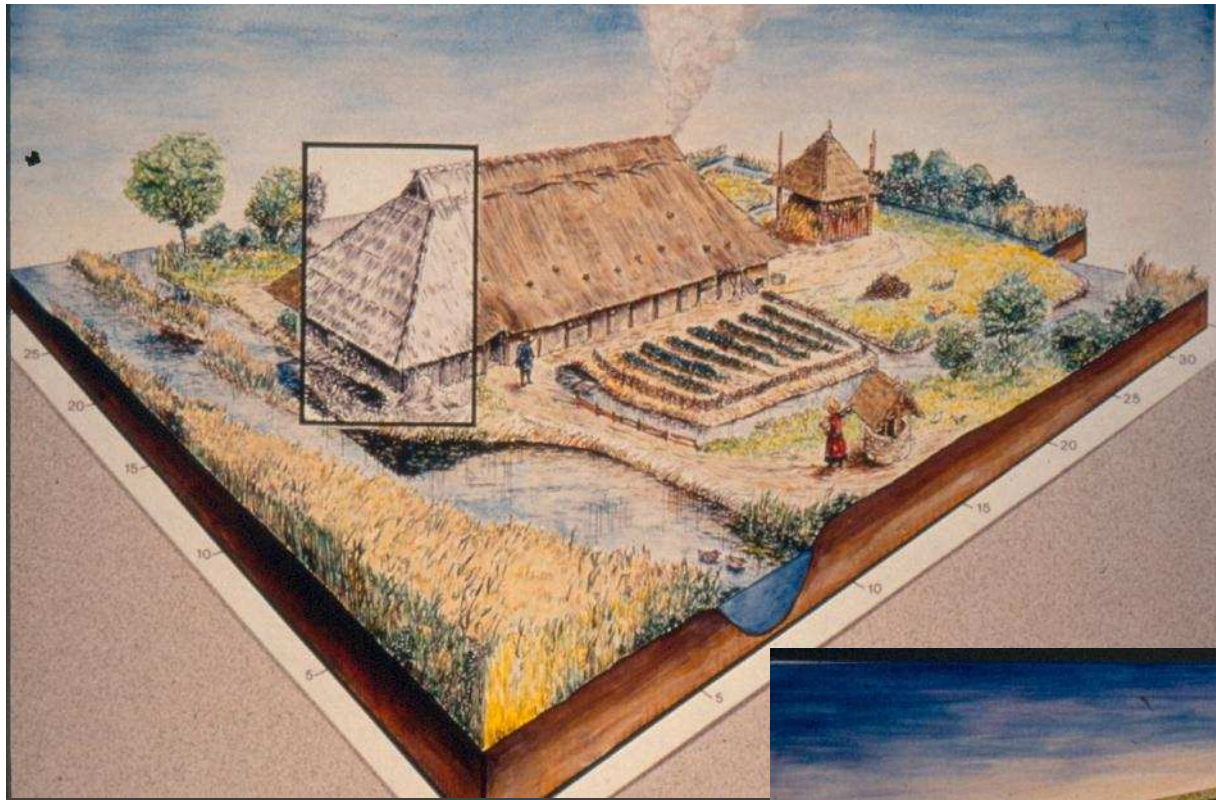
Ieper Verdrongen weide

Doel Kogge-schip

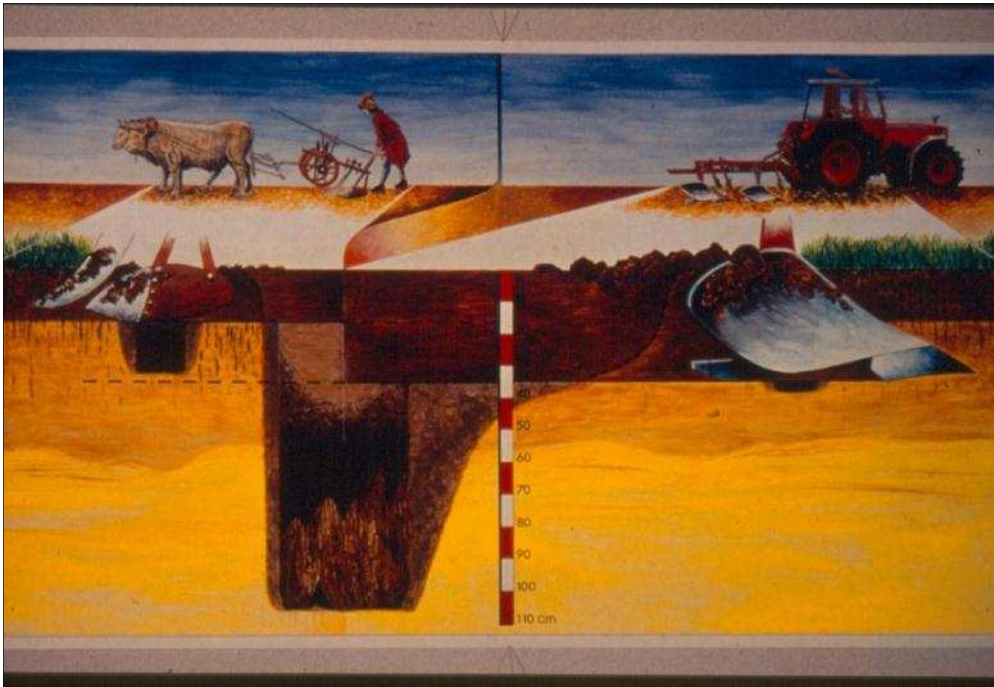

Waterput

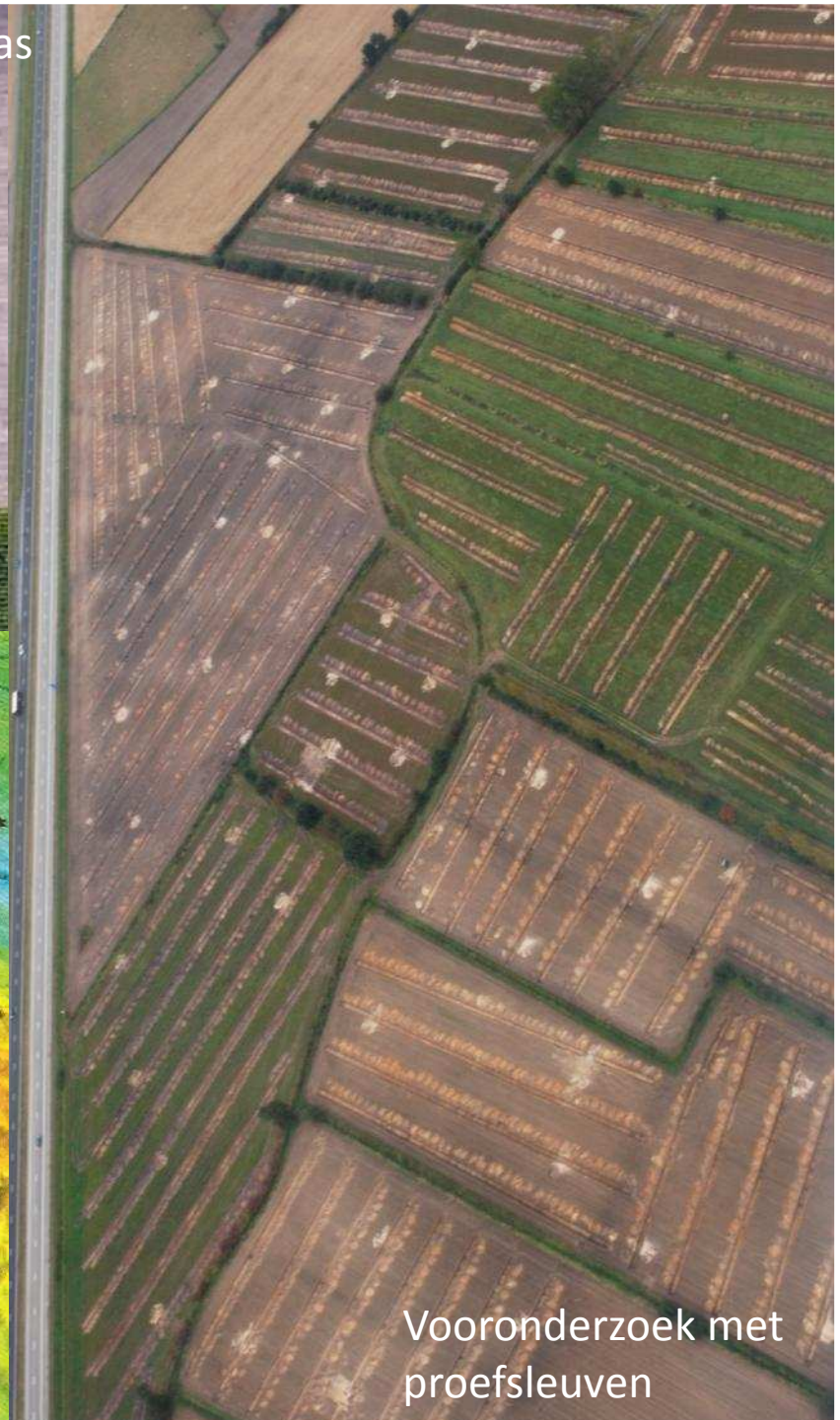
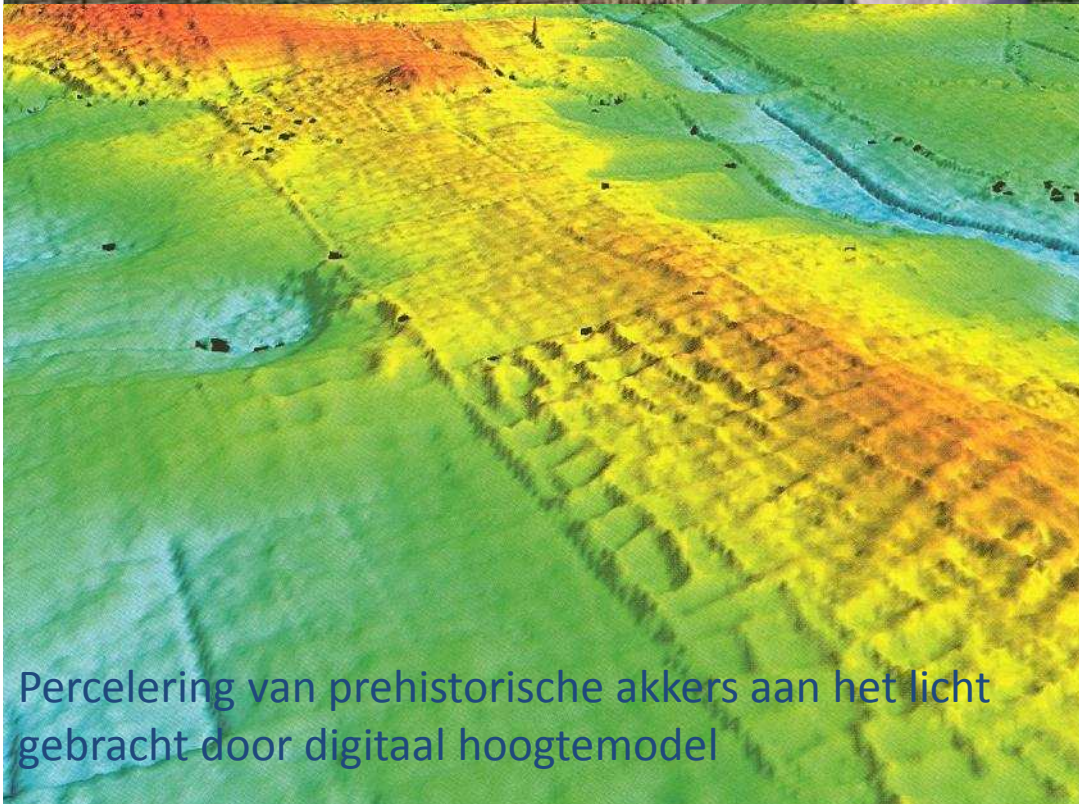

Vaak sporen van verschillende
periodes door elkaar

Cirkelvormige gracht rond grafheuvel zichtbaar in gewas
Luchtfoto

Wat is gekend?

Registers van archeologisch erfgoed in Vlaanderen:

- **Centrale Archeologische Inventaris (CAI):** inventaris van alle gekende archeologische **waarnemingen** (inclusief verdwenen sites).

Louter wetenschappelijk instrument.

Bron bij adviesverlening (planning, MER, vergunningen RO).

Niet openbaar (geregistreerde professionele gebruikers, na opleiding door agentschap).

Opmaak sinds 2000.

- **Inventaris van de archeologische zones (IAZ):** inventaris van *in situ* **bewaard** archeologisch erfgoed, voor zover het **gekend** en **afgebakend** is

CAI is hiervoor primaire bron.

Wetenschappelijk én wettelijke instrument (ikv onrorenderfgoeddecreet).

Wordt openbaar (online raadpleegbaar).

Opmaak sinds 2010.

Archeologische zone:

zone waar op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kan worden dat ze met hoge waarschijnlijkheid archeologische waarde heeft.

(onroerenderfgoeddecreet 12 juli 2013)

= Beperkte fractie van de reële voorraad aan bodemarchief

≠ 'Verwachtingskaart/potentiekaart'

≠ 'Beschermd archeologische site'

Inventaris Archeologische Zones

2. Aanpak (methodologie)

CAI Centrale Archeologische Inventaris

Geoloket Nieuws Help Documenten Afmelden

Samenvatting Locatie Geoloket Opmerkingen Afdrukken

Locatie 105589

Naamkeurigheid: Tot op 150m

Provincie: Antwerpen

Gemeente: Beersel

Deelgemeente: Beersel

Naam: 80E 58

Tegeningen: Adres: X: 158762.99 Y: 204703.19

Streek: 25

Loc: tussen Bontbeekzandweg en Kwakkestraat. Voornamelijk in het ZO van dit perceel. (zie ook CAI 4355)

Beschrijving: Mogelijk zijn deze percelen bedreigd door aanleg van de berm van tramlijn 7 en 15111

Structuur 4640

Verfijning: Identificatie: ceramiet, glas, aardewerk, spiegel

Datering

Verfijning1: Onbepaald

Verfijning2: Onbepaald

Culturele Datering: Van - Tot: Continuïteit: Opmerkingen: volle ME, mogelijk ook al vroegmiddeleeuws materiaal

Datering

Verfijning1: Zoondd

Verfijning2: Late IJzertijd (Dixster)

Culturele Datering: Lo Tène

Van - Tot: Continuïteit: Opmerkingen: Nabuurnuancemethodische Dateringen

Kadaster: Gemeente: Afdeling: Sectie: Perceel: Datum: Beersel 11054 A 44V.82A-F.53C 01-01-1999

Gegevensinvoer

http://geovlaanderen.gevlaanderen.be/geovlaanderen/cai/startup.asp(11054) - Microsoft Internet Explorer

Bestand Beveiligen Doel Favorieten Extra Help

Vorige

Adres: http://geovlaanderen.gevlaanderen.be/geovlaanderen/cai/startup.asp(11054)

Agiv Centraal Archeologische Inventaris

Spakenholc Toefelhoeke Vromite Hele

Ik zoek een ...

- relict
- (bouw)kundig geheel
- oorlogsrelict
- historisch orgel
- archeologische zone
- park of tuin
- persoon of collectief

Informatie

- Kaart
- Rechtsgevolgen
- Erfgoed in mijn Straat
- Vraag en antwoord
- Contact

Thesaurus

- Wat is een thesaurus?
- Typologie
- Datering
- Stijlen en culturen
- Materiaal
- Gebeurtenis
- Archeologie
- Gemeenten

onroerend erfgoed

Deze site is een realisatie van Onroerend Erfgoed, een agentschap van de Vlaamse Overheid dat onroerend erfgoed in Vlaanderen inventariseert, onderzoekt, beschermt, beheert en de ontluiting ervan stimuleert.

Vertaalslag door onderzoek:

- Screening CAI
- Selectie
- Afbakening

Inventaris Archeologische Zones

Sint-Katelijne-Waver Bemortel (ID: 118)

Alle foto's

Administratieve gegevens

Alternatieve naam	Hof ter Moortere, Bemortel, Bemootere
Locatie	Sint-Katelijne-Waver (Sint-Katelijne-Waver)
Beschermingen	
Links	
Gebeurtenissen	
In GIS:	Ja
Opmerkingen	

Beknopte karakterisering

Datering:	late middeleeuwen, nieuwe tijd
Type:	burchten, gevangnissen, landhuizen, mottekastelen, schansen, schepenhuisen
Stijl:	
Trefwoorden:	

Beschrijving

Algemene Beschrijving

De Bemortelburcht ligt ten noorden van het huidige centrum van Sint-Katelijne-Waver in een laaggelegen nat gebied met rivierduinen en beekvalleien dat deel uitmaakt van het bekken van de Beneden-Nete. De afgebakende archeologische zone (AAZ) bestaat uit bodems van matig natte lemig-zandgronden met podzolprofiel (Sdg) en vergraven gronden (OT). De dichtstbijzijnde

Nagenoeg 30,000 geregistreeerde archeologische waarnemingen

Malta (1992):

Artikel 7.1: onderzoeken, **inventarisaties en kaarten betreffende archeologische vindplaatsen** in de onder haar rechtsmacht vallende gebieden tot stand te brengen of bij te werken;

Toelichting artikel 7.1: het adviseringsproces kan maar effectief werken indien up-to-date verkennend onderzoek, **inventarissen en kaarten met bekende archeologische zones** beschikbaar zijn.

Criteria voor **selectie** van archeologische zone:

- goede aanwijzing voor **aanwezigheid** archeologische site

En

- goede aanwijzing voor voldoende goede **bewaring**

(= hoogstwaarschijnlijk relevant zijn voor archeologie)

Afbakening

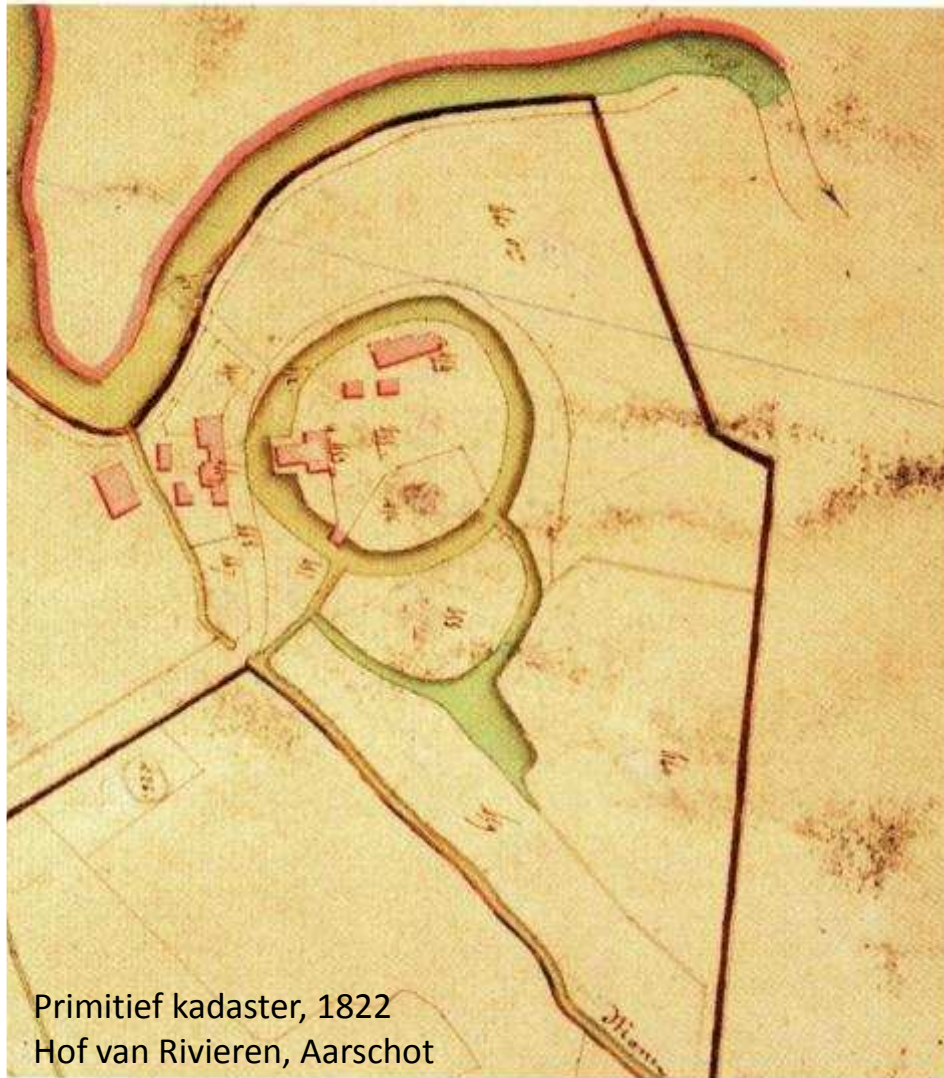
- Inhoudelijke toetsing:

- voldoen aan de selectiecriteria
- desktopanalyse met CAI als primaire bron (= waarnemingen)
- onderbouwd met gegevens van bodemkaart, topografie (DHM), luchtfoto, iconografie, ...
- *expert judgement* : wetenschappelijk onderbouwde en expliciet beargumenteerde inschatting van de aard en omvang van het archeologisch bodemarchief door de erfgoedonderzoeker op basis van expertise en vertrouwddheid met vergelijkbare vindplaatsen

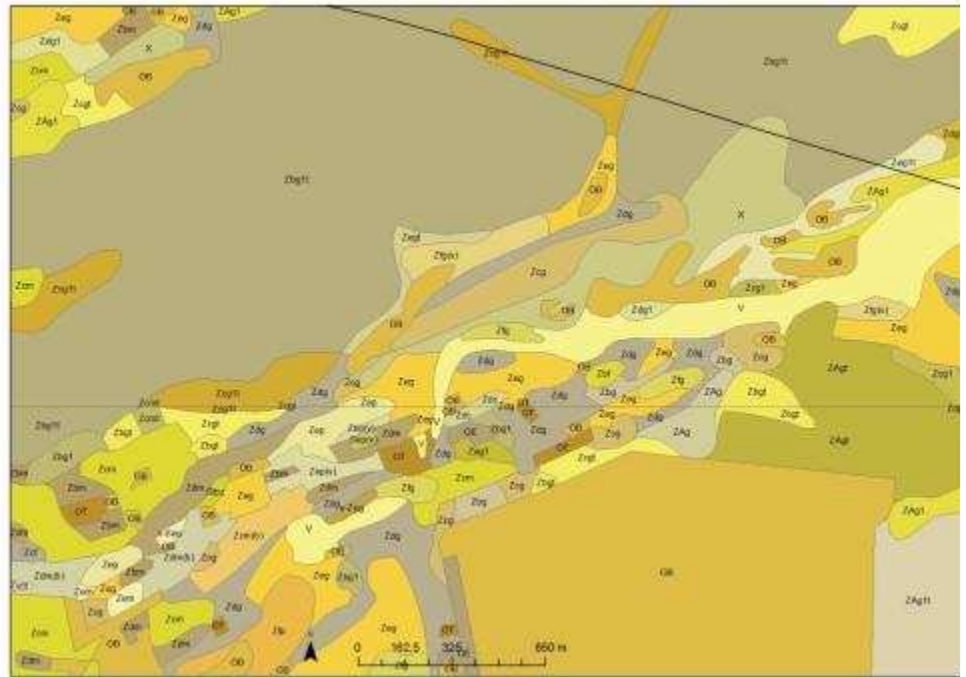
- Aanpak begrenzing:

- harde topografische lijnen (wegen, grachten, ...)
- kadastrale percelen (kleinste omsluitende perimeter) -

Bronnen: historische kaarten

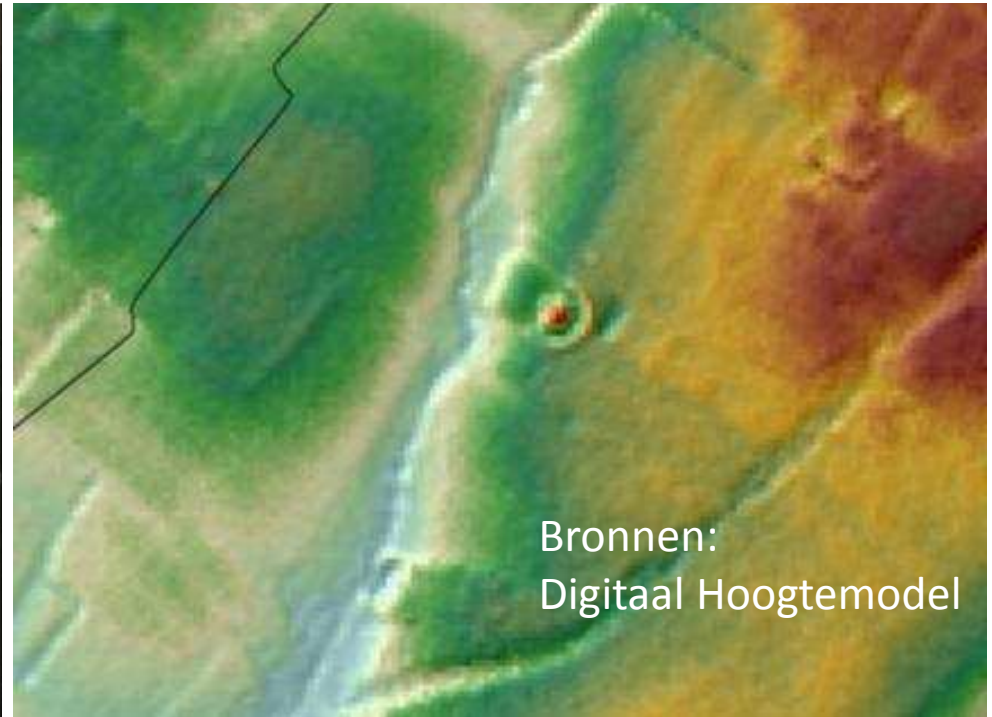
bodemkaart

Bronnen: luchtfotografie

- Grondverkleuringen
 - Kleurverschillen in gewassen
 - Schaduwen in gewassen
- (voor zover beschikbaar)

Bronnen:
Digitaal Hoogtemodel

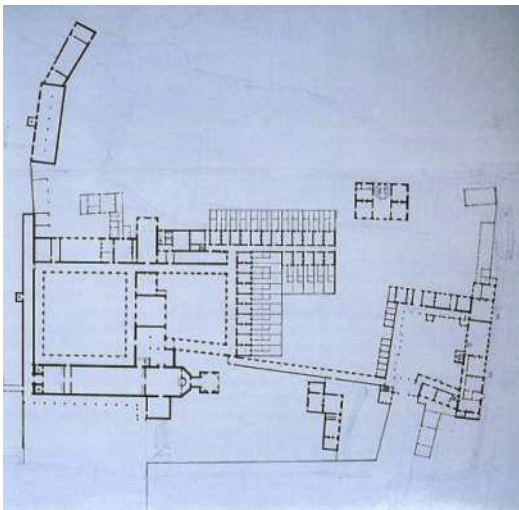
Bronnen: archeologische opgravingen en proefsleuvenonderzoek

Zandhoven, Pulle

Ieper, Bellewaarde Hoeve (WO I)

Abdij van Herkenrode

Bronnen: geofysisch onderzoek

Aanpak: twee benaderingen (ifv voortschrijdend inzicht)

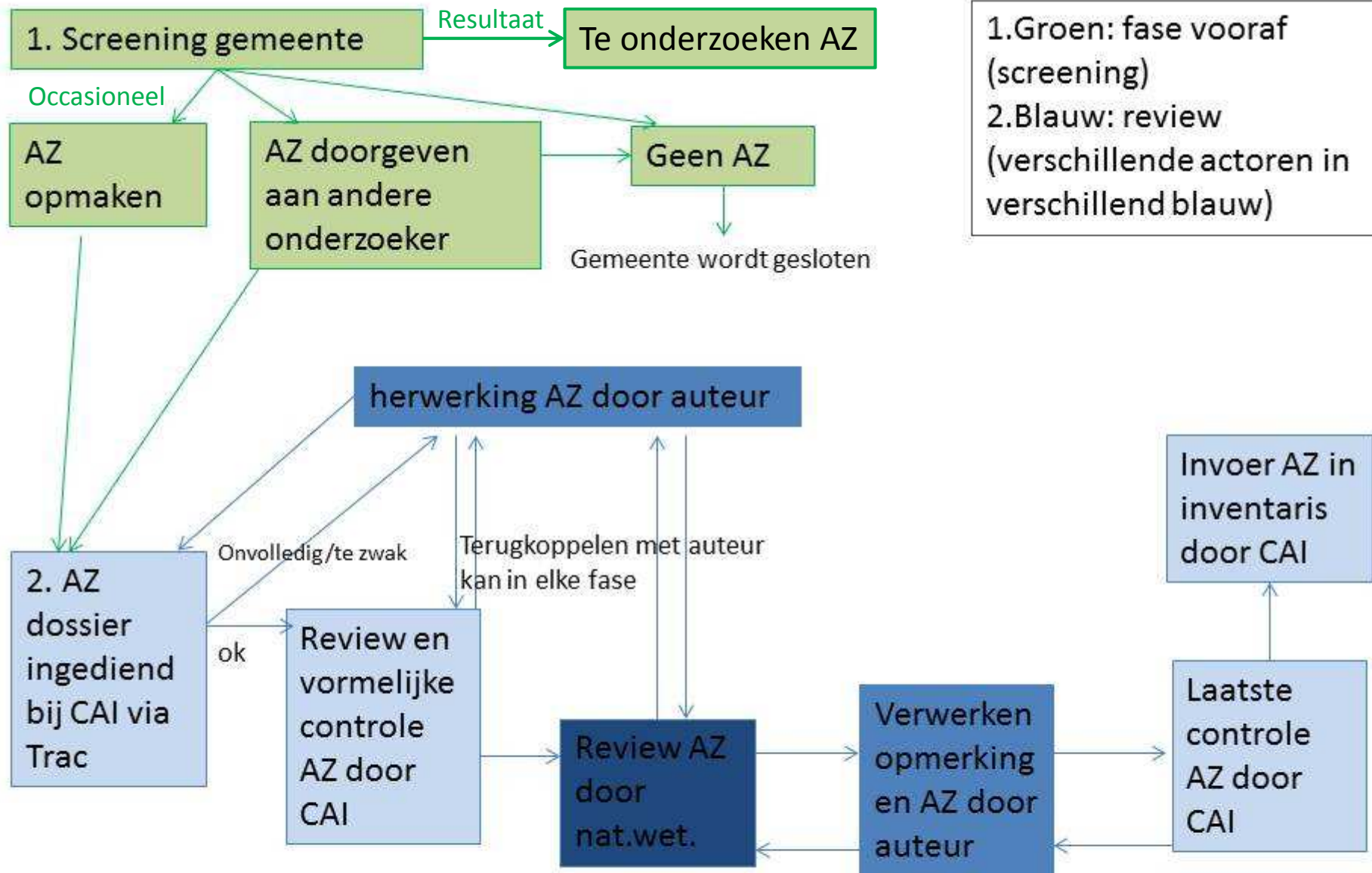
A) Geografische benadering met 2 sporen:

- exhaustieve uitwerking in testgebied
 - screening CAI
 - afbakening van de archeologische zones
- gebiedsdekkende aanpak in Vlaanderen
 - screening CAI
 - lijst met te onderzoeken zones
 - occasionele afbakening van evidente zones

B) Thematische benadering:

- historische stadskernen
- prehistorische sites
- bandkeramiek
- celtic fields
- alluviale gebieden
- ...

Procesverloop geografische aanpak

Terugkoppelen/overleg met reviewers/auteurs kan in elke fase

Inventaris Archeologische Zones

3. Projectverloop

Projectverloop

- 2010: - Ontwikkeling concept en methodologie (ontwerpend onderzoek)
 - Opstellen handleiding
 - Ontwerp databank en web-applicatie
- 2011: - Verspreiding handleiding en afstemming met Vlaamse archeologen
 - Thematische projecten (historische kernen e.a.)
 - Exhaustieve aanpak in testgebied
- 2012-2013: gebiedsdekkende aanpak: screening gemeenten en occasionele afbakening evidente archeologische zones
- 2014-2015: - Afbakening prioritaire zones uit screening
 - Eerste vaststelling archeologische zones

Pro memorie:

- Het gaat om evidente zones die aan de definitie en de criteria voldoen, wetenschappelijk goed zijn onderbouwd en op Vlaams niveau zijn afgetoetst.
- De effecten van vaststelling zijn relatief:
 - Het gaat NIET om beschermde zones. Er wordt geen actief beheer etc. verwacht.
 - Ze vormen GEEN weigeringsgrond voor vergunning of machtiging
 - Er is in deze zones enkel sneller VOORonderzoek nodig, in eerste instantie zonder ingreep in de bodem. Er is NIET sowieso opgraving nodig. AZ is dus eerder soort van attentiezone, eerder te vergelijken met aangeduide ankerplaats.
 - Ook in de huidige adviesverlening en praktijk wordt met deze zones rekening gehouden en sneller (voor)onderzoek gevraagd.
 - In AZ (in het bijzonder de historische kernen) is sowieso al heel wat erfgoed gevat door beschermingen van monumenten, stadsgezichten, etc. waarin ook archeologische waarden vervat zijn.
 - In AZ (in het bijzonder de historische kernen) is veel archeologisch erfgoed toch ook al verdwenen door (sub)recente appartementsbouw etc. Hier zal vooronderzoek ook zeer beperkt kunnen blijven.
- Algemeen: de vastgestelde inventaris biedt vooral grotere **rechtszekerheid** en **transparantie**: initiatiefnemers kunnen vooraf aan het indienen van de bouwvergunning weten met welke gekende archeologische waarden er al rekening kan worden gehouden, en dit met een eenvormige aanpak over heel Vlaanderen (wat ook de oorspronkelijke vraag was).

Samenvatting

Archeologische zones zijn

- **bekende** zones
- geselecteerd en afgebakend op basis van **heldere definities en criteria**
- **wetenschappelijk** onderbouwd
- op **Vlaams niveau** afgetoetst.

De inventaris

- wordt voortdurend **geactualiseerd** obv nieuwe ontwikkelingen en onderzoek
- wordt regelmatig **vastgesteld**
- biedt groeiend inzicht in de **voorraad aan archeologische erfgoed**

Aansluitend bij de intenties en ambities van het onroerenderfgoeddecreet biedt hij

- **Transparantie** voor burgers
- **Rechtszekerheid** voor initiatiefnemers
- **Versnelling** voor ontwikkelingen
- **Draagvlak** voor archeologie

